

פרשת כי תבא

תשפ"ז

גיליון 326

א לעבטיגער שבת

הארט העשבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא

מקיימים את המצוות בשמחה

פניני פרשה

"והיה כי תבא אל הארץ" (כו א)

והיה לשון שמחה הוא.

דהא עיקר כניסתם לארץ ישראל הוא לקיים מצוותיה, וכמאמרם (סוטה יד): **שמחה רבנו נתאוה להיכנס לארץ ישראל, דמצוות רבות שנצטוו, אינן מתקיימות אלא בארץ ישראל.** וב"זהר" (ח"א פד): על 'ארץ ישראל' שהיא לא נבראה כי אם **שיעבדו בה עבודת ה'.** וזהו 'והיה' - חיזוק לקיום המצוות של ארץ ישראל בשמחה. ויעוין 'ב'בן יהוידע' (פרשת ראה) על השמחה המיוחדת בקיום 'מצוות התלויות בארץ'. ואפשר להוסיף דמיון בהמשך כתוב 'מצוות ביכורים' דהיינו בה שמחה יתירה.

"נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה" (כ"ו א)

ב'לשון יחיד' נאמרה כאן. ואפ"ל ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (עא ב): **ד'כל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל',** וזהו 'לך' - לכל אחד ואחד.

"ואמרת אליה" (כו ג)

בדברי רש"י ע"פ ה'ספרי': **שאינך כפוי טובה.** ואפ"ל בדברי: **'ואמרת' בגימטריא: 'הכרת הטוב'.** כן אפ"ל, ע"פ תחילתו של הפסוק: **'ובאת אל הכהן' - התכללות בכהן, והא 'כהן' הוא 'איש החסד',** דזהו גם ענינו של **'הכרת הטוב'.**

"וענית ואמרת" (כו ה)

בפרש"י: **'וענית' לשון הרמת קול.** נוכל ללמוד מכאן מהא המובא ד'הקול מעורר את הכונה' (עין ברכות כ"ד: ובהרא"י רבינו יונה שם ובש"ע ק"א) דבריש: **'וענית' - הרמת קול, ולאחמ"כ 'ואמרת' - אמירה בהבנה וכוונת הדברים, ע"ד הפסוק: 'בה תאמר לבית יעקב', וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה כ): דהקול מעורר הדעת, בבחינת 'הקול מעורר הכונה' ובשביל זה: **'ונצעק', ולאחמ"כ: 'וישמע את קולנו'.****

"וענית ואמרת" (כו ה)

אפשר לומר בדרך רמז, דבמצוות **'ביכורים'** ישנה מצוה של **עניי ודיבור** (מצות עשה רמד), דר"ת וס"ת של תיבת: **'בכורים'** הוא **'בס'** ואותיות הפנימיות הוא בגימטריא: **'לדבר' ע"ד הפסוק: 'ודברת בס',** מצוה של **דיבור.**

'השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל' (כו טו)

בפרש"י: **'עשינו מה שמוטל עלינו עשה מה שמוטל עליך.' שיומשכו הברכות.**

והא סיוס עשיית המצוה בכאן הוא **אמירתם,** דהוא מצוות עשה של: **'ואמרת לפני ה'.**

וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ל"ד): **שהדיבור הוא כלי השפע, שבהם מקבלים השפע.** כמו שכתוב (דברים א'): **'ויברך אתכם כאשר דבר לכם'.**

היינו לפי הדבור כן השפע. וזהו בקשנם: דמכיון שיש כאן **'ואמרת'** דזהו: **דיבור, לכך בקשנם: 'וברך את עמך את ישראל'.**

והראיה, מיעקב בחיר האבות - שנסתלקה ממנו שכנה ורוח הקדש, עשרים ושנים שפרש יוסף ממנו. וכששמח בבשרותו כתיב: **'ותחי רוח יעקב',** ששרתה עליו רוח הקדש. ואמרו רבותינו ז"ל (פסחים קי"ז): **אין שכנה ואין נבואה שורה לא מתוך עצבות וכו'. וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים, דכתיב (מלכים ב' ג' ט"ו): 'והיה כנגן המנגן. וכתוב (שמואל א' י' ה): 'ולפניהם תוף וחליל וכינור והמה מתנבאים'.**

ואפילו בכל עבודת מצוה ותהילה, צריך שיהיה בתכלית השמחה, כמו שמצינו באב"י דהוה בדיח טובא ואמר: **תפילין קא מנחא.** וכן רב ברונא, משום דסמך גאולה לתפלה, לא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא.

ברוך ה' זכיתי ושמרתי שבת, הנחתי תפילין...

וכך היה שח רבי לוי יצחק בנדר (שיש"י ו תיד): אדם שזכר וקיים איזו מצוה, בא אליו היצר הרע ואומר לו: **'וכי כבר מה עשית, מה חשוב המצוה שעשית, אין המצוה שעשית שווה כלום. אינך מהדר באמת בקיומם, ואינך עושה אותם לשם שמים וכדומה.'**

לאור זאת; צריך האדם בכל פעם ובכל אופן להתחזק בשמחת המצוה. לפני קיומם יאמר לעצמו: מה חשוב וגדול קיום המצוה שהולך אני לקיימם, בפרט מצות דאורייתא כתפילין, שבת, ציצית ועוד. ואחר שקיימם לשמח שוב במצוה שעשה, וישמח ויחזק עצמו ויאמר לעצמו: **ברוך ה' זכיתי ושמרתי מצות השבת והנחתי תפילין וכו' וכו'. וכן בכל המצוות והמעשים טובים שעשה יודה לה' על הזכות הגדולה שזיכה אותו. ויתפלל לה' ויאמר: אם באמת זכיתי כבר במצוה יקרה כזו, עזני להדר בה יותר ויותר ואזכה גם להשיג מעלת המצוה יותר ויותר, וחוזר חלילה.**

אכן כן, הבה נחשוב חשבוננו של עולם; הרי ב"ה אנחנו מקיימים את המצוות. לומדים, מתפללים, משתדלים בחסד ומוקפים אנו במצוות, למה שלא נשמח בכך? הרי שווה, מעלתה ושכרה היא לאין ערוך - גם נצרך לכך שמחה, הודאה לה'. וזהו שליומנותם של המצוות, האם לא כדאי הוא הדבר?!

עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה.

שירת הפרשה

"תחת אשר לא עבדת את השם בשמחה נקראת בפסוקי הברית והתקחה.

שְׁלֵמוֹת הַמִּצְוֹת - בְּקִיּוֹם שְׁמִיחָה בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ הָאֲרָ"י מוֹבָא זֹאת הַפְּנִיָּה.

עֲבֹדוּ אֶת הַשֵּׁם בְּשִׂמְחָה - בְּעֲבוֹדַתְנוּ נִקְיָמָה בְּכָן מִלֶּךְ הַמִּשְׁרָת בְּרַנְנָה - עַל זֹאת הַנִּקְיָה!

פְּקוּדֵי הַשֵּׁם מְשַׁמְחִי לֵב נֶזְכֵּר בְּקִיּוֹם הַמִּצְוָה פְּדֵאִית הִיא הַשְׁמִיחָה לְשִׁלְכָה בְּעֲבוֹדָה הַתְּמָה.

בפרשייתנו, בתוכחה, אנו קוראים את הפסוק: **"תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה".**

בדברי ה'זהר הקדוש' (וירא קטו). נלמד מפסוק זה - על השמחה לכלליות בני ישראל: **'כהנים, לוויים וישראלים',** וכך הוא לשון, (מתורגם לשון הקודש): **ראה מה כתוב (דברים כח): 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל'. פסוק זה הוא סוד: 'תחת אשר לא עבדת בשמחה' - בזמן שה'כהנים' היו מקיימים קרבנות ועולות, וזו היא 'בשמחה'. ויטוב לבב' - אלו ה'לוויים'. וימרב כל' - אלו 'ישראל' שהיו אמצעיים ביניהם... כמו שכתוב (ישעיה ט): **'הרביית הגוי לו הגדלת השמחה'. שמחה לכל בית ישראל.****

התוכחה לא בכדי להפילנו, אלא אדרבה!

הבה ננחזי שורות של חיזוק לנפש העייפה - בדברי התוכחה הקשים בפרשייתנו, מדברי מוהר"ן על פסוק זה, (ליק"ה בכור בהמה טהורה ד כ): **'בסוף התוכחה שהיא יראת העונש כתיב: 'תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה'. והבן היטב - שזה העיקר שלא יפול על-ידי יראת העונש. רק מפחד העונש יתחזק לקיים דברי הצדיקים אמתיים, שמוזהירים את הגרוע שבגרועים להיות בשמחה בנקודות הטובות, שמוצא בעצמו עדיין כמבואר על הפסוק: 'אזמרה לאלוקי בעודי', ב'ליקוטי מוהר"ן'.**

ועוד בדבריו המרוויים על עבודת השם בשמחה, בפסוק זה (ליקוטי הלכות אישות ג ח): **'כי נקודת כל המצוות ומעשים טובים הוא השמחה, כמו שכתוב: 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. וכמו שאנו מבקשים תמיד: ונשמח בדברי תורתך ובמצוותיך לעולם ועד. כי עיקר שלימות העבודה של תורה ומצוות, הוא דייקא כשזוכים לעשותם בשמחה, וכמובא בספרים, ובפרט בכתבי האר"י - מגדל האזהרה לעסוק בתורה ובמצוות בשמחה, וכמו שכתוב: 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'...**

דבר קדשו של רבי חיים ויטאל

דברים יסודיים בעבודת קוננו בזה העולם - בשמחה ובחודוה. וגודל הכרחיותה לעובדא ולמעשה, ע"פ פסוק זה שבפרשה, כותב רבי חיים ויטאל בספרו 'שערי קדושה' (ח"ב שער ד').

וכך הוא לשון הטהור: העצבות גורמת מניעת העבודה, וקיום המצוות ובטול עסק התורה, וכוונת התפילה. ומבטל מחשבה טובה לעבוד את ה'.

וההיפך, בהיותו עובד ה' יתברך בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק' ב'): **'עבדו את ה' בשמחה'. כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך, וכתוב (דברים כ"ח): 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב'.**

כי העבודה אם היא בעיצוב, דומה לעבד העובד לרבו בפינים עצבות וזועפות. וכתוב (משלי י" כ"ב): **'ברכת ה' ולא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה'. כי העיצוב הוא נמשך מזהמת סמא"ל ונחש - שהטילו באדם וחווה, כמו שכתוב באדם (בראשית ג' י"ז): 'בעיצבון תאכלנה' וכתוב (שם ט"ז): 'בעצב תלדי בנים', ועי"כ - הקב"ה ושכינתו מסתלקים מעליו.**

הַמִּשְׁךְ הַיָּמִי הַיָּשָׁן

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"צ

"את כל דברי התורה הזאת" (דברים כז ח)

הבעל קורא רבי יענקל' קלמנוביץ

צעיר לימים היה החסיד הנודע מחשוב החסידים, שגם שימש כבעל תפילה ב"קבוצה" בימי ראש השנה באתרא קדישא מירון רבי יענקל' קלמנוביץ המכונה בפי כל רבי יענקל' מלמד – כשהחל להיות 'בעל קורא' בתורה.

בתפקיד זה שימש עד לשנותיו האחרונות בימי חייו, את תורת הקריאה בתורה למד מפי רבו הגה"ח רבי אברהם ב"ר נחמן מטולשין מגדולי החסידים ומנהיגי העדה בחסידות ברסלב. ההיכרות, בין רבי אברהם ב"ר נחמן לרבי יענקל' הייתה כבר בימי ילדותו של רבי יענקל'. למעשה, רבי אברהם ב"ר נחמן הוא אשר זיהה בנער הצעיר את כישרונותיו, והוא זה שלימדו והכשירו להיות "בעל קורא".

לימים סיפר רבי יענקל' על רבו רבי אברהם ב"ר נחמן, שהיה מזרזו לקרוא בתורה בציבור בשבת, כי אהב לשמוע את קולו הברור והצל, ונהנה מדיקויו בקריאת הטעמים.

ועוד היה רבי יענקל' משתבח לאמור: "רבי אברהם ב"ר נחמן העמיד אותי ל'בעל קורא', והגה"ח רבי אברהם שטרנהארץ העמיד אותי ל'בעל תפילה'".

ואכן כן, זכה רבי יענקל' ללמוד אצל שנים מענקים של המנהיגים בברסלב וממעתיקי המסורת בחסידות, והם חוליה חשובה המקשרת בין הדורות.

רבי יענקל' נודע כבעל קורא מופלא, מדקדק בטעמים, מטעים בחזקה את המילים. וטעם קריאתו מתוק מדבש. הוא היה קורא בהברה ירושלמית על כל גינוניה וטעמיה. היה ניתן להבחין בהדגשות אופייניות 'יחודיות', חשוב לכונן את טעם ה"זרקא" היה מסתכל בקנייטש נוסף.

שימש כבעל קורא בכמה וכמה בתי כנסיות. בראשיתו קרא בעיר העתיקה במניין של חסיד ברסלב הנוודים ממקום אחד למשנהו. גם כאשר עבר לדור בעיר החדשה, היה צועד תדירות בשבתות אל העיר העתיקה אל ידידיו הוותיקים, קורא בתורה במניין חסידי ברסלב. חוט איתן מתוך נימי נפשו קישר אותו אל הגרעין העתיק והמיוחד הזה.

כמו כן במשך עשרות בשנים שימש כבעל קורא עיקרי בשיטבלאך במאה שערים, היה עובר מחדר תפילה אחד למשנהו, חוזר וקורא את הפרשה בכל שטיבל. גם חמש המגילות היו חוזרות ונקראות בפי כמה וכמה פעמים. חשוב לציון שקריאת התורה שלו הייתה בהתנדבות.

לבד מזאת היה משמש בעל קורא ב"קבוצה" במירון שם התקבצו חסידי ברסלב שלא יכלו להגיע לציון באומן – בעת ששערי ציון היו נעולים.

בשעת קריאת התורה היו מתפצלים החסידים למספר "בתים" (מנינים), ומתפזרים ברחבי איזור הציון, כך נוצרה אפשרות להעלות קראים נוספים לברכת התורה בימים קדושים אלו של ימי ראש השנה. מקובל היה שהיו מוכרים העלויות כשהכספים של התרומות הלכו עבור ההוצאות הרבים של הקבוצה.

רבי יענקל' שסיים זה עתה להתפלל תפילת שחרית לפני העמוד, המשיך בסדר הוצאת ספר תורה, נשא בידיו את ספר התורה ל"בית שני" בבית זה שימש כבעל קורא קבוע.

על פי המנהג מי שעובר לפני התיבה בראש השנה, מקבל עליה לתורה, רבי יענקל' היה מקבל עליית "רביעי" באופן קבוע.

מתברר שעל פי תורת הנסתר, העלויות לתורה מייצגות את הספירות העליונות. הספירה הרביעית היא ספירת הנצח, והיא מתקשרת לרבינו הקדוש מברסלב שאמר "ניצחתי ואנצח", וכן שמו "נחמן" גימטריא "נצח".

לכאורה בהיותו בעל תפילה לא היה מוטל על רבי יענקל' לתרום נדבה. ואולם נקי כפיים היה ולא אבה לקבל עליה זו בחינם. לא רצה לקבל דמי הנאה מכך שהוא בעל תפילה, על כן הקפיד לנדב אף הוא תרומה לעליה לתורה, וכך נהג עד שנתו האחרונה לימי חייו.

ויש לציון לספר גם זאת; בדברי הפוסקים נאמרו דעות שונות בעניין קריאת העולה לתורה בדברי התוכחה שבפרשת בחקותי, ובפרשת כי תבוא.

החששות בעניין זה הם, שחם וחלילה הקללות המוזכרות בדברי התוכחה עלולות להזיק לעולה לתורה. משום כך נהגו במקומות רבים שבעל הקורא עצמו מקבל את העליה של קריאת דברי התוכחה. (ראה משנה ברורה סי' תכ"ח ס"ק י"ז שהביא בדבריו מנהג זה).

בעל הקורא רבי יענקל', שהיה ירא שמים ובעל ביטחון גדול, לא הבין ממה יש לחשוש, הלא דברי התוכחה הם חלק מהכתוב בתורת אלוהים קדושה!

זכורה שנה אחת בה חזר וקרא את פרשת "כי תבא" כעשר פעמים במניני התפילה השונים, החל מתפילת ותיקין ועד חצות היום, ובכל פעם היה עולה לתורה בקריאה של דברי התוכחה. לימים סיפר, שאף שנה לא הייתה כל כך מוצלחת אצלו כמו אותה שנה. (ע"פ וצדיק באמונתו יחיה)

"וענו ואמרו אל כל איש ישראל קול רם" (כז יד)

ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (כג לו): דלפני התגלות בתורה ועבודת ה', יש לצעוק: ע' קולין, כמו הילולת דצווקת לפני הלידה, וכנגד ע' תיבות שבמזמור 'יענך ה' ביום צרה'.

ואפשר לדייק על הכתוב בכאן 'קול רם' דנצטוו ע"כ - שמיד בעמדם בכניסתם לארץ ישראל – דשם זכו לאור התורה ועבודת שמים, צריך להיות: 'קול רם'.

ואפשר להוסיף: דס"ת של: 'קול רם' – בגימ' ע' – כנגד הע' קולין.

"את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים" (כז יז)

'האמרת' – הוא גם מלשון: 'אמירה', ו'בליקוטי מוהר"ן' (תורה פ"ד): 'עיקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא על ידי התפילה'. וזהו: 'את ה' האמרת היום' – ע"י אמירה לה', 'להיות לך לאלוקים' דבקות והתחברות להקב"ה כביכול.

"וראו כל עמי הארץ כי שם יקרא נקרא עליך ויראו ממך" (כח י)

בדבריהם (סוטה יז). דפסוק זה סובב על 'תפילין', ובלשונם: 'אלו תפילין'. ואפ"ל; דהר"ת של זה הפסוק: ויראו כל עמי הארץ כי שם יקרא עליך ויראו ממך (עם אחד עשר התיבות) עולה במספר: 'אלו תפילין'.

"והיה אם לא תשמע בקול ה' אלוהיך... ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך" (כח טו)

בדברי ה'דגל מחנה אפרים' ע"פ ה'יתיקוני זוהר', שהתוכחה היא כולה ברכות גדולות. שהקב"ה כביכול לא יניח אותך שתלך בדרכיך, רק בעל כרחו תהיה דבוק בו. וזה 'והיה' לשון שמחה. ע"כ. ואפ"ל בדבריו; בתיבה האחרונה של פסוק זה: 'והשיגוך' ר"ת וס"ת – הוא 'כ"י' – כמנין הוי"ו – רחמים בתוך התוכחה.

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (כח מז)

'בליקוטי מוהר"ן' (תורה כד): 'מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד'. ואפ"ל בדרך רמז: "לא עבדת את הוי"ו אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (עם האותיות, התיבות והכולל) גימטריא: 'דמצוה גדולה להיות בשמחה תמיד'. דבכאן לא קיימו מצוה זו. ודו"ק.

"לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע" (כט ג)

ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה מט) הלב הוא הצייר של כל המידות... כמ"ש 'צור לבבי', וזהו בכאן מקודם "לב לדעת" ורק לאחר מכאן "ועינים לראות ואזנים לשמוע".

לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם למען תדעו כי אני ה' אלקיכם" (כט ה)

אפ"ל דנקט בדוקא 'לחם ויין ושכר', כי הם המרחיקים מהכתוב: 'למען תדעו כי אני ה' אלקיכם'. דהא על לחם זה - כבר למדו חז"ל (יומא עה): 'לחם ששאלו שלא כהוגן'. ועל ויין ושכר' כבר נכתב על יכלתם להרחיק את האדם מבוראו. וככתוב על יזיר: 'מיין ושכר יזיר'. וכן הוא בארחה במפרשי התורה על הפסוק (ויקרא ט מ) 'ויין ושכר אל תשתה אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד' על הזהירות בשתייתם.

"ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר תעשו" (כט ח)

אתם' אותיות: 'אמת'. ובתרגומו: 'למען תשכילו' - "בדין תצלחו" - לשון הצלחה. שע"י אמת מצליחים. וכמובא ב'ספר המידות' (הצלחה יד): 'מי שאומר תמיד אמת הוא מצליח'.

זוית ראיה <<

נחפש דרכים להתעורר, לבל נפסיד את הארת ימי אלול הקדושים..

מן הספר הראשון: 'שקו' המדרים | אומרים תהלים

קדים הקדים! נמצאים אנו בימי הרחמים והסליחות, הנה כבר בא ראש השנה, עשרת ימי תשובה יום הכפורים, ימים שבהם אנו חוזרים בתשובה – ומרבים בתפילה ותחנון. בימים אלו עם ישראל מרבים באמירת "תהלים", וכבר כתוב: שבעל ספר תהלים יש מאה וחמשים מזמורים, ופעמים כל ספר תהלים זה שלש מאות, כמנין תבת "פפר", שרבים הם הנוהגים לסיים בימי רחמים אלו פעמים את כל ספר התהלים, כסגולה - לכפרת העוונות. ובגדל מעלת התהלים נוכל ללמד מהספור שספר רבנו: היה פעם שני נערים קטנים שאהבו מאוד זה את זה, פעם אחד נחלש אחד מהם, וחברו הצטער מאוד מזה, ושאף מה לעשות שיצטרף חברו, ואמרו לו שיאמר תהלים, והחל לומר תהלים בתמימות, ובכל פעם שאמר כמה מזמורים - שאל אם חברו הגריא, וכך היה כמה פעמים, ואמרו לו שיעדן הוא חולה, ואמר עוד תהלים, עד שהיה לו רפואה שלמה. מכאן נוכל ללמד כוח אמירת תהלים. ובליקוטי מוהר"ן כתוב – שתהלים מסגל לפתיחת שגרי תשובה, כל אחד והשער שלו. נמצא ימים קדושים אלו באמירת תהלים, שדוד המלך חברו ברוח הקדש. נרבה באמירת תהלים, עוד מזמור ועוד מזמור, ונזכה לבטל גזרות קשות, לתשובה, ולשנה טובה ומתוקה.